58: Beşeri Mahkemelere Muhakeme Caiz Midir?

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

https://ilimvecihat.com

SORU

Selamun aleykum hocam, son zamanlarda yaşadığım şu çelişkiye çözüm bulamadım ve size danışmaya karar verdim sorum mahkeme konusunda bu konuda küfre düşmekten korkuyorum ve şeytanında vesvesesiyle gayet kötü hissediyorum. Ve Allah için sizden cevap bekliyorum. Hocam ben tağuta muhakeme olmanın küfür olduğunu biliyorum ve buna iman ediyorum. Ama kişinin zulme uğrayınca mahkemeye başvurmasının hükmünü bilmiyorum. Hangi durumlarda mahkemeye başvurmak caiz olur hangi konuda küfür olur sizden ayrıntılı cevap bekliyorum şimdiden cezakallahu hayran.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Değerli bacım cevabını talep ettiğiniz mesele zamanımızda Müslümanların yaşadıkları en büyük müşkülelerdendir. Bunun sebebi küfrün hâkim olduğu ve Müslümanların zayıf olduğu bir ülkede yaşamamızdır. Mevzu aslında çok söz ister ama Allah *(celle ve âlâ)'*nın yardımıyla ihtisar etmeye çalışacağım. Tevfik Allah'tandır.

Aslında her ne zaman bir Müslüman hakkından alıkoyulsa veya zulüm edilse kendisini müdafaa edebilmesi için veya hakkını alabilmesi için şeriatın gücene müracaat eder. Ama bu güç olmadığı zaman Müslüman kendi gücüne müracaat etme mecburiyetinde kalır. Kendisi güç sahibi olmadığı zaman güç sahibi olandan yardım ister. Onun vesilesiyle kendinden zulmü def etmeye veya hakkını celb etmeye çalışır. Bu her insan için geçerli olduğu gibi Müslüman için de geçerlidir.

Ancak şu var ki insan zulmü def etmek için veya hakkını celb etmek için başvurduğu yardım vesilesinin onun maslahatını koruyacağını zannedebilir. Hâlbuki onun vesilesiyle erişeceği fayda hakikatte fayda değildir.

Veya o vesileyle erişeceğini zannettiği fayda hakikatte zararı mukabilinde çok daha az olur.

Çünkü insan eşyanın hakikatini ancak eşyayı yaratmış olanın onu açıkladığı kadar bilmesi mümkündür.

Ve yaratan eşyanın hakikatini Kitab'ında ve Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)'*in Sünnet'inde beyan etmiştir.

Bunun için akıllı insanlar yargılarını ve yargılarına yön veren bilgileri sadece Kur'an ve Sünnet'ten alırlar.

Tağuti küfür nizamlarında mazlumun hakkını koruyan güç beşeri mahkemelerdir. Bunun için hakkından alıkoyulmuş veya zulme uğramış olan aciz bir insanın bu mahkemelere başvurması doğru gibi gözüküyor. Çünkü kendisi muktedir olmadığı bir hususta ona yardım edebilecek bir mercie başvurmaktadır.

Hâlbuki eşyanın yaratıcısı ve onun hakikatini bilen Allah *(celle ve âlâ)* bu beşer ürünü mahkemelere başvurmaktan men etmiştir. Bilakis bir insanın bu mahkemelerle ilişkisini imanın varlığı ve yokluğu için ölçü kılmıştır.

Şu halde bu beşer ürünü mahkemelerde insanın göremediği bir zarar, bir şer olmalı ki adaletin sahibi olan Allah *(celle ve âlâ)* kullarını ondan men etmiştir.

Nedir o şer?

Bu mahkemelerin bizzat tağut olmalarıdır. Allah *(celle ve âlâ)*'nın hükümlerini atıl kılarak kendi beşer ürünü olan kanunlarla tebdil etmeleri ve bu hükümlerle hükmedip insanları bu hükümlere itaat etmeye zorlamalarıdır.

Bu mahkemeler Rablerine karşı kibirlenmiş ve haddini aşmış tağutlardır.

Hükmetmek sadece rab olana mahsustur. Beşeri mahkemeler hüküm koyma salahiyetine sahip olduklarını iddia ederek rabliklerini iddia etmektedirler. Bunun için kendilerine itaati gerekli görüyorlar. Çünkü sadece rab olan itaati hak eder.

Binaenaleyh kendi varlığını idrak edemeyecek ve rabbiyle müsavi olduğunu iddia edebilecek kadar haddini aşmış, cahil, kibirli ve azgın olan birisinin mizanı ne kadar doğru ölçer?

Evet! Bu beşeri mahkemelerde hakikatte bir fayda yoktur.

Kendisi beşer olan, kusurlu olan, muhtaç olan, kendi menfaatini ve çıkarlarını düşünmeye mecbur olan, cahil, fakir ve aciz olan nasıl herkesin maslahatlarını koruyan adil hükümler verebilir ki?

Bu ancak semâyı yükseltmiş ve mizanı koymuş olanın hidayet etmesiyle mümkün olur. Ancak yargısını semadan nazil olmuş olan hükümlere muti kılan şeri mahkemeler herkesin maslahatını koruyabilecek hükümler verebilir.

Bunun için kullarına karşı çok merhametli olan Allah *(celle ve âlâ)* kullarını beşeri mahkemelere gitmekten men etmiştir. Allah *(celle ve âlâ)* şöyle buyuruyor:

يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ

"Tağutun hükmüne başvurmak istiyorlar. Hâlbuki onu inkâr etmekle emrolundular" *(en-Nisa 60)*

Evet! Allah *(celle ve âlâ)* insanlara emrettiği bu beşeri mahkemeleri inkâr etmektir. İnkâr ise kalben ve bedenen terk etmektir. Dolayısıyla Allah'ın emri bu mahkemelere gitmemektir. Asıl olan budur.

Bilakis, Allah *(azze ve celle)* sadece ilahi hükümlere başvurmayı emretmiştir ve bunu imanın varlığı ve yokluğu için ölçü kılmıştır. Allah *(celle ve âlâ)* şöyle buyuruyor:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Hayır! Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." *(en-Nisa 65)*

لاَ يُؤْمِنُـــــونَ ***(İman etmiş olmazlar)***: Nefiyde asıl olan varlığın nefyidir. Yani aralarında çıkan anlaşmazlıkları diriyken Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'e ve onun vefatından sonra İslam şeriatına götürmeyenlerin imanı yoktur. İman sahibi olduklarını iddia ediyorlarsa şayet sözlerinin sıhhati yoktur. Bunun için Allah *(celle ve âlâ)* ***"Sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara iman ettiklerini iddia edenleri görmez misin?"*** buyurarak tağutun hükmüne başvuranın iman iddiasını yalanlamıştır.

Allame Muhammed bin İbrahim *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"Allah (azze ve celle)* ***(iddia ediyorlar)*** *diyerek iddia ettikleri imanı yalanlamıştır. Çünkü Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)'in getirdiklerinden başkasına muhakeme olmak ve iman etmek kulun kalbinde beraber bulunamaz. Bilakis biri diğerini nefyeder." (Risaletun fi Tahkimi'l-Kavânîn 2)*

Bundan sonra muhterem bacım beşeri mahkemelere muhakeme olmanın dört hali vardır.

Birinci hal ve mevzuda asıl olan:

Beşeri mahkemelere muhakeme olmak caiz değildir. Çünkü yukarıda zikri

geçtiği gibi ilahi emir bu mahkemeleri inkâr etmektir. ***"Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde tağutun hükmüne başvurmak istiyorlar."*** *(en-Nisa 65)*. İnkâr ise kalben ve bedenen reddetmek, tekzib etmek ve terk etmektir.

Ve bundan evvel kişinin kendi iradesiyle ve isteyerek tağuta muhakeme olması ona iman etmesidir.

Allame Abdurrahman bin Hasan *(rahimehullah)* şöyle diyor: ***"Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde"*** *çünkü el-Bakara suresinde beyan edildiği üzere tağutu inkâr etmek tevhidin rüknüdür. Bu rükün gerçekleşmezse şahıs muvahhid olamaz. Tevhid imanın esasıdır. Varlığı ile kulun bütün fiilleri düzelir. Yokluğu ile ise bütün fiilleri fasit olur. Bunu Allah-u Teâlâ şöyle beyan etmiştir:* ***"Herkim tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse o muhakkak kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulpa tutunmuş olur"*** *çünkü tağuta muhakeme olmak ona iman etmektir." (Fethu'l-Mecid 379)*

Ve Şeyh bin Bâz *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"Kulun imanı ancak Allah'a iman etmesiyle ve her meselede Onun hükümlerinden razı olmasıyla ve bütün işlerinde sadece Onun şeriatına muhakeme olmasıyla tam olur. Aksi takdirde Ondan başkasına kul olmuş olur. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:* ***"Muhakkak ki Biz her bir ümmete Allah'a ibadet edin ve tağuttan içtinab edin diye Rasûl göndermişizdir."*** *Dolayısıyla herkim Allah'a boyun eğer, Ona itaat eder ve Onun vahyine muhakeme olursa Ona kuldur. Ve herkim Ondan başkasına boyun eğer ve Onun şeriatından başkasına muhakeme olursa tağuta kul olmuştur ve ona uymuştur. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:* ***"Sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara iman ettiklerini iddia edenleri görmez misin? Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde tağutun hükmüne başvurmak istiyorlar. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla büsbütün saptırmak ister."*** *Sadece Allah'a kulluk etmek ve tağuta ibadet etmekten ve ona muhakeme olmaktan beri olmak "La ilahe illallah, O tektir, Onun şeriki yoktur. Muhammed de Onun kulu ve Rasûlüdür" şahadetinin muktezasıdır." (Vucubu Tahkimi Şerillah 6,7)*

El mühim, Müslüman tağutu inkâr etmekle emrolunmuştur. Bunun için Müslümanın mükellef tutulduğu ilahi emir var gücüyle beşeri mahkemelerden içtinap etmesidir.

İkinci hal:

Kişinin kendi ihtiyarıyla (rızasıyla ve isteyerek) beşeri mahkemelere muhakeme olmasıdır. Bu küfürdür ve kişiyi İslam milletinden çıkarır. Allah

(celle ve âlâ) şöyle buyurmuştur: ***"Sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara iman ettiklerini iddia edenleri görmez misin?"*** *(en-Nisa 60)*

İmam eş-Şevkani *(rahimehullah)* şöyle der: *"Bu ayeti kerimede Allahu Teâlâ hem Rasûlullah'a nazil olmuş olan Kuran'a ve önceki nebilere nazil olmuş olanlara iman ettiklerini ve hem de bu iddialarını nakzeden ve aslından bozanı birleştirmiş olduklarını iddia edenlerin şaşılacak hallerini ve sözlerinin hiçbir değeri olmadığını beyan ediyor. Onların sözünü boşa çıkaran tağuta muhakeme olmak istemeleridir. Zira Rasûlullah'a ve ondan öncekilere nazil olmuş olanlarda onu inkâr etmekle emrolunmuşlardır." (Fethu'l-Kadir 1/770)*

Allame Şeyh Ali bin Hudayr *(hafızahullah)* şöyle diyor: *"Tağuta muhakemeyi irade ediyorlar, yani rağbet ediyorlar ve meylediyorlar manasındadır. Bu kelimenin (istiyorlar kelimesinin) ayetin manasını doğru anlamakta önemli bir konumu vardır. Çünkü kim severek ve isteyerek tağuta muhakeme olursa işte o iman ettiğini iddia edenlerdendir." (el-Mutasar 299)*

Bu bağlamda şeri mahkemelerin varlığı veya yokluğu hüküm için etkili midir?

Bu durumda küfür hükmü için muhakeme olabileceği şeri mahkemelerin var olup gitmemesi veya şeri mahkemelerin olmaması arasında bir fark yoktur. Bir beldede şeri mahkeme olmasa da kendi rızasıyla ve isteyerek beşeri mahkemeye muhakeme olan kişi kâfirdir. Küfür hükmü üçün şeri mahkemelerin varlığını şart koşmanın şeri bir delili yoktur.

İki durum arasında ancak şöyle bir fark vardır: Şeri mahkemenin varlığı ile beraber beşeri mahkemeye başvuranın küfrü daha büyüktür. Çünkü beşeri hükümleri ilahi hükümlerden üstün görmüştür ve ilahi hükümlere tercih etmiştir.

Üçüncü hal:

Kendi rızası veya isteği dışında beşeri mahkemelere muhakeme olmasıdır. Bu kişi beşeri mahkemeleri inkâr ediyor lakin ya cebren tağuta muhakeme ettiriliyor veya ama kendini bir surette mecbur zannediyor. Bu kişi tağuta muhakeme olmasından ötürü kâfir olmaz. Zira hakikatte istek sahibi değildir. Çünkü Allah *(celle ve âlâ)* küfür hükmünü rıza ve isteğin varlığına bağlamıştır: ***"Tağuta muhakeme olmak istiyorlar"***. Ayeti kerimede küfür hükmü istekle alakalandırılmıştır. Dolayısıyla isteğin varlığı hükmü gerektirir. İsteğin yokluğu hükme manidir. Beşeri mahkemeyi ikrar etmeden ve tehâkümü irade etmeden, bilakis mevcut bir zulmün defi için veya hakkın celbi için veya çaresizlikten gibi sebeplerden ötürü başvuran kişi küfre nispet edilmez.

Her ne kadar işlediği fiil men edilmiş ve caiz olmasa da ve küfür olarak beyan edilmiş olsa da beşeri mahkemeleri inkâr etmesi ve tehâkümün isteksiz vaki olmuş olması küfür hükmüne manidir.

Dördüncü ve ulema arasında ihtilafın varit olduğu ve meselenin en müşkül konusu olan hal:

"Beşeri mahkemelere muhakeme olmanın caiz olduğu durumlar var mı?" sorusunun cevabı.

Bu sorunun cevabına yönelik hak ehline mensup ve batıl ehline mensup değişik mezhepler vardır. Burası bütün bu görüşleri serdetmenin mahalli değildir. Ben burada âcizane doğru gördüğüm görüşü zikretmekle iktifa edeceğim inşallah.

Bunun için ihtisar ile derim ki:

Tehâküm lügatte bir husumetin veya zulmün veya sorunun çözülmesi için başkasından hüküm taleb etmektir.

Şeriatta tehâkümün manasına gelince lügavî manasına yakın olup bir husumetin veya zulmün çözülmesi için muayyen bir taraftan hüküm taleb etmektir.

İmam el-Buhari *(rahimehullah)*'ın tahriç ettiği ibni Abbas hadisinde Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'in şöyle buyurduğu geçmektedir: ***"Sana tevekkül ederim, Sana yöneldim, Senin verdiğin güç ve kuvvetle düşmanlarla mücadele ediyorum ve Senin hükmüne başvuruyorum. İşlediğim ve işleyeceğim, gizli ve açık günahlarımı bağışla. Benim ilahım Sensin. Tek ilah Sensin. Senden başka ilah yoktur."***

Ebu's-Seâdât ibnu'l-Esir *(rahimehullah)* şöyle der: *"وَبِكَ حَاكَمْتُ (ve bike hâkemtu) yani hüküm için Sana başvurdum. Zira hüküm sadece Sana aittir ve hükmetmek yalnız Sana mahsustur." (en-Nihayetu fi Ğaribi'l-Eser 1/1023)*

Ve İbni Hacer *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"İbnu Battal şöyle dedi: Bir hâdisenin hükmünü Kitab ve Sünnete sunmadan o hâdisede hükme varmak kadı için caiz değildir." (Fethu'l-Bâri 20/375)*

Binaen aleyh şeriatta tehâkümün manası hüküm için sadece Kuran ve Sünnete başvurmaktır. Yukarıdaki tarifte *"muayyen bir taraftan"* kast edilen budur.

Lakin tağuta muhakemede hüküm muayyen taraf olarak tağuttan taleb edilmektedir.

Bu mevzuda *(tağuta muhakeme mevzusunda)* asıl olan şu ayeti kerimedir:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

"Sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara iman ettiklerini iddia edenleri görmez misin? Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde tağutun hükmüne başvurmak istiyorlar. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla büsbütün saptırmak ister." *(en-Nisa 60)*

Bu ayeti kerime mevzuda nassdır. Bizzat mevzu için nazil olmuş ve lafzen konuyu hükme bağlamıştır. Ancak yine de mevzuyu her yönüyle tasrih etmemiştir. Bilakis bazı yönleriyle nazara açmıştır.

Ayetin muhkem yönü:

وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ ***(Kendisini (tağutu) inkâr etmekle emrolundular)***. Ayeti kerime beşeri mahkemelerin inkâr edilme emrini açık ve net tasrih etmiştir. Bu yönüyle ayeti kerime içtihada mahal bırakmayacak bir şekilde müslümanın beşeri mahkemelerle ilişkisini beyan etmektedir.

İmam ibni Cerir *(rahimehullah)* şöyle der: *"(وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ) yani Allah muhakemeye gittikleri tağuttan gelenleri yalanlamayı emretmişti."* Ve Allame Cemaluddin el-Kâsimi *(rahimehullah)* şöyle der: *"(أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ) yani ondan (tağuttan) teberri etmelerini (emretti)".*

Ayetin müteşabih yönleri:

Bir: Tağuta muhakeme olanların hükmü.

Tağuta muhakeme olanların ne hüküm alacakları bu ayeti kerimeden açık ve net anlaşılmıyor. Çünkü يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا ***(iman ettiklerini iddia edenler)*** ifadesi ihtimallidir.

Allame Şihabuddin el-Âlusi *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"الزَّعْمُ (za'm) üç*

nitelikli bir sözdür. Hak, batıl ve yalan. Çoğunlukla şüphe edilen için kullanılır. Buradan intikal ederek "o delilsiz sözdür" denilmiştir. Ayrıca hak söz olarak da kullanımı çoktur. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)'den gelen hadiste "Cibril za'm etti" diye gelmiştir. Ve Dımam bin Salebe (radıyallahu anhu) hadisinde "Rasûl za'm etti" diye geçmektedir. Ve Sibeveyh el-Kitab'ının birçok yerinde el-Halil'in doğru kabul ettiği şeyler için "el-Halil şöyle za'm etmiştir" der. En-Nevevi'nin Muslim şerhinde de şöyle denilmiştir: Za'm bütün bu suretlerde söz manasındadır. (El-Âlusi der:) Burada (bu ayeti kerimede) za'm ile kast edilen mücerret iddiadır. Buna göre ayetin manası "sana indirilene iman ettiklerini za'm edenler yani iddia edenlerdir." (Ruhu'l-Meani 3/65)

Ve el-Kefevi *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"Arabın âdetinde yalancılık ile bilinen bir kişi bir şey söylediği zaman "زَعَمَ فُلانٌ (falanca za'm etti)" derler. Ve Şureyh şöyle demiştir: "Her şeyin bir künyesi vardır. Ve yalanın künyesi za'm dır." (el-Kulliyat 488)*

İbnu Atiyye *(rahimehullah)* şöyle der: *"Arab "falanca za'm etti" sözünü gerçekliği zayıf olan ve hakikatte batıllığı güçlü olan şey için kullanır. Za'm en iyi haliyle şüpheli olandır." (el-Muharraru'l-Veciz 2/147)*

Binaen aleyh bu ayeti kerimeyle kati olan tağuta muhakeme olunmak isteyenlerin iman iddialarında doğru olmadıklarıdır. Lakin bu amelin küfür olduğunu tasrih eden bu ayeti kerime değildir.

Tağuta muhakemenin küfür olduğunu tasrih eden bil husus şu ayeti kerimedir: ***"Hayır! Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."*** *(en-Nisa 65)*

İki: Tağuta muhakeme olma hükmünün dayanağı.

يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ ***(tağuta muhakeme olmak istiyorlar)***

Burada iki ihtimal var:

Bir: Hükmün dayanağı mücerret tağuttan hüküm istemek midir?

Veya iki: Allah'tan başkasının hükümlerinin veya Allah'ın hükümlerine muhalif hükümlerin infaz edilmesi için hüküm istemek midir?

Zahir olan hükme dayanağın mücerret taguttan hüküm istemek olmasıdır.

Çünkü Allah'tan başkasının hükümlerinin veya Allah'ın hükümlerine muhalif hükümlerin infaz edilmesinin istenilmesini bunun için şart koşmanın delili yoktur. *"Rivayet edilen bazı nüzul sebepleri bu ayetin Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hükmüne başkaların hükmü tercih edildiği için bu ayetin nazil olduğunu gösteriyor"* denilse derim ki, evet! Ayetin nazil olmasına sebep olan durum kesinlikle hükme dâhildir. Lakin nüzul sebebi hükmü takyit veya tahsis etmez. Bilakis hüküm için muteber olan lafzın umumudur.

"Ayeti kerime hakkında konuşan âlimler Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hükmünden yüz çevirerek, beşeri hükümleri ilahi hükme tercih ederek muhakeme olursa ve buna benzer ifadeler kullanmışlardır" denilirse derim ki, ulema bu ifadeleri kullanmışlardır çünkü nüzul sebebinden intikal ederek mevzu hakkında konuşmuşlardır. Bu durum muhakeme iradesini bu şartla takyit ettiklerini ifade etmez. Bilakis mücerret hüküm istemenin küfür olduğunu ifade eden sözleri çoktur.

Mesela Fahruddin er-Razi şöyle der: *"Burada (ayeti kerimede) anlatılmak istenilen şudur ki bazı kişiler Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'e muhakeme olmayı istemeyip bazı tağutlara muhakeme olmak istemişlerdi. Kadı (burada kast ettiği Kadı Ebu Bekr el-Bâkillâni'dir) şöyle der: "Bu tağuta muhakeme olmanın küfür gibi olmasını gerektirir. Ve Muhammed (aleyhissalatu vesselam)'ın hükmünden razı olmamak ayrıca küfürdür. Birincisine Allah-u Teâlâ'nın şu sözü delalet etmektedir:* ***"Kendisini inkâr etmekle emrolundukları halde tağutun hükmüne başvurmak istiyorlar"*** *buyurarak tağuta muhakeme olmanın ona iman etmek olduğunu beyan etmiştir. Ve hiç şüphe yok ki tağuta iman etmek Allah'ı inkâr etmektir. Ve ikincisine Allah-u Teâlâ'nın şu sözü delalet ediyor:* ***"Hayır! Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."*** *Bu ayeti kerime Rasûl (aleyhissalatu vesselam)'ın hükmünden razı olmamanın küfür olduğu hususunda nastır." (Mefâtîhu'l-Ğayb 10/124)*

Görebildiğin gibi el-Bâkillâni *(rahimehullah)* mücerret olarak tağuttan hüküm istemek ile Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'in hükmünden razı olmamak arasını ayırmıştır ve iki hali de kendi zatında küfür saymıştır.

Ve Allame Ali bin Hudayr *(hafızahullah)* şöyle diyor: *"Rivayet edilen nüzul sebepleri içinde sahih olan et-Tabarani'nin ve el-Vahidi'nin ibni Abbas'tan tahriç ettikleridir. Rivayete göre Yahudiler anlaşmazlıklarını kâhin olan Ebu Burde el-Eslemi'ye taşırlardı. O da aralarında hükmederdi. Sonra Müslümanlardan bir kişi onun hükmüne başvurunca bu ayet (en-Nisa 60) nazil*

oldu. El-Heysemi "ravileri sahih hadis ravileridir" demiştir. İmdi birisi şöyle dese: "Zahire göre kâhine muhakeme olan Müslüman sadece bir kez kâhine muhakemeye gittiği için kâfir olmuştur." Buna cevaben deriz ki: Burada küfür olan ona bir kez gitmiş olması değildir. Lakin muhakemeyi kendi istekleri ve tercihleriyle dilediklerinden ötürüdür. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: ***"Muhakeme olmak istiyorlar"****. İstek ihtiyara delildir. Kim tağutu sever, ister ve ona muhakeme olursa kâfir olur." (el-Mutasar 302)*

Binaen aleyh hükmün *(menâtı)* dayanağı kişinin kendi ihtiyarıyla tağuttan hüküm istemesidir. Allah'tan başkasının hükümlerinin veya Allah'ın hükümlerine muhalif hükümlerin infaz edilmesini istemesi değildir. Allah-u Âlem.

Dolayısıyla yukarıda sorduğumuz *"Beşeri mahkemelere muhakeme olmanın caiz olduğu durumlar var mı?"* sorusunun cevabı şudur:

Beşeri mahkemelere muhakeme olmak ikrah hali müstesna caiz değildir. Çünkü beşeri mahkemelere muhakeme olmak aslen küfürdür. Küfrü ise ikrah hariç bir şey mubah kılmaz. Allah-u Âlem.

Bütün bunlardan sonra:

Muhterem bacım, buraya kadar beşeri mahkemelere muhakeme olmanın şeri hükmünü izah etmeye çalıştım. Yukarıda da söylediğim gibi bu mevzu tevhid ile doğrudan alakalı olduğu için kendi zatında son derece önemli ve aynı zamanda maalesef vakıamızda çok müşkül bir mevzudur.

İşkâlın sebebi Müslümanların nerdeyse hepsi küfür kanunların hâkim olduğu beldelerde yaşamalarıdır. Bu durum kabul edilsin veya kabul edilmesin Müslümanı bir acziyet durumuna düşürmektedir.

Bu durumu dikkate almamak hem akla hem de nakle muhalif olur. Zira sıradan hal ile acizlik hali aynı değildir. Acizliğin şüphesiz irade üzerinde etkisi vardır. Bunun için dinimizde kişinin acizliği hükümde müessirdir.

Binaen aleyh derim ki:

Bir müslümanın beşeri mahkemeleri inkâr etmesiyle ve yaptığı amelin aslen caiz olmadığını ikrar etmesiyle birlikte ve mümkün olduğu kadar şeri vesileleri zorlamış ama sonuca varamamış olmasından sonra, acizliğinden ötürü, üzerinde bir ikrah halini zannederek şeriatın ona hak olarak tayin ettiği ölçüde ve miktarda bir hakkını korumak için veya bir zararı def etmek için beşeri mahkemelere muhakeme olursa, böyle bir müslümana küfür hükmünü tenzil

etmeyiz *(indirgemeyiz)*. Çünkü acizlik hali buna mani olur.

Çünkü birincisi bu durum Allah *(celle ve âlâ)*'nın şu kavlinin umumuna dâhildir:

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

"O halde gücünüzün yettiği kadar Allah'tan korkun" *(et-Teğabun 16)*

Ve ikincisi bu durumda isteğin yokluğundan bahsetmek muhakkak mümkündür. Ve yukarıda geçtiği gibi küfür hükmünün dayanağı tağuta muhakeme olma isteğidir.

Dinimizin kişilerin acizlik hallerine itibar ettiğini ulemanın sözlerinde çokça görebilirsin.

Mesela İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)* şöyle diyor: *"En-Necaşi ve onun gibilerinde olduğu gibi kendisine küfür diyarında Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)'in daveti ulaşan, onun Rasûl olduğunu bilen ve ona ve ona inenlere iman eden ve gücünün yettiği kadar Allah'tan korkan (emirlerine itaat eden) ama hicretten men edildiği için veya dinini izhar etmekten men edildiği için veya İslam'ın bütün hükümlerini ona öğretecek bir kimse yanında bulunmadığı için İslam diyarına hicret etmeye imkân bulamayan ve İslam'ın bütün hükümlerine iltizam edemeyen birisi cennet ehlinden bir mü'mindir. Mesela Firavun hanesinden olan mü'min kişi gibi veya Firavun'un eşi gibi. Bilakis, Yusuf es-Sıddik (aleyhisselam) ve Mısır halkında olduğu gibi. Mısır halkı kâfirdi ve Yusuf (aleyhisselam)'ın İslam dininden bildiği her şeyi onlarla yapmaya imkânı yoktu. Onları tevhid ve imana çağırdı ama onlar icabet etmediler. Allah-u Teâlâ Firavun hanesinden olan mumin kişiden şöyle hikâye ediyor:* ***"Andolsun ki, (Musa'dan) önce Yusuf da size açık deliller getirmişti ve onun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuştunuz. Nihayet o vefat edince "Allah ondan sonra Rasûl göndermez" dediniz. İşte Allah o aşırı giden şüphecileri böyle saptırır"****. Necaşi de böyleydi. Hıristiyanların hükümdarı olmasına rağmen İslam'a girme hususunda kavmi ona itaat etmemiştir... İslam hükümlerin ekserini acizliğinden ötürü uygulayamamıştır. Hicret etmemiştir, cihad etmemiştir ve haç etmemiştir. Bilakis beş vakit namaz kılmadığı, Ramazan orucunu tutmadığı ve zekât vermediği dahi rivayet edilir. Çünkü bunları ortaya koyduğu zaman halkı ona karşı çıkıyordu. Onun ise onlara muhalefet etme imkânı yoktu. Biz kesinlikle biliyoruz ki Necaşi halkına Kuran ile hükmedememiştir. Çünkü halkı onu bu hususta desteklememiştir. Bu çok vuku buluyor. Mesela niceleri Müslümanların ve tatarların arasında kadılık*

veya hatta imamlık görevine gelir ve sahip olduğu adaleti uygulamak ister. Ama uygulamaya imkân bulamaz çünkü onu bundan men eden birileri olur. Allah insanı ancak gücünün yettiğinden mükellef tutar. İşte Ömer bin Abdulaziz, adaleti ikame ettiği için kendisine düşmanlık yapılmıştır ve eziyet edilmiştir. Hatta bundan ötürü zehirlendiği söylenilir. Necaşi ve onun gibileri güçleri yetmediği İslam hükümlerine iltizam etmemiş olsalar da ve ancak imkânları dâhilinde olan hükümlerle hükmetmiş olsalar da cennet ehlinden olan saidlerdir." (Mecmuu'l-Fetava 19/217-219)

El mühim, beşeri mahkemeleri inkâr eden, bu mahkemelere muhakeme olmanın caiz olmadığını ikrar eden lakin acizliğinden ve çaresizliğinden ötürü bu mahkemelere başvuran kişiye küfür hükmü verilmez.

Son olarak mevzumuz dâhilinde olmayan lakin birçok Müslümanlar tarafından mevzumuz dâhilinde değerlendirildiği için kasten bu cevabın sonuna bıraktığım iki mevzu vardır.

Birincisi: Bir zararın veya zulmün defi için veya bir hakkın celbi için kâfirden yardım istemek *(istinsâr)* veya şikâyet etmek *(tezallum)* veya aracı kılmak *(istişfâ)* veya sığınmak *(ilticâ, isticâre)* veya sulh için başvurmak *(tesaluh)* tağuta muhakeme olma mevzusuna girmez. Bu davranışlar başka yönlerden şeriata muhalif davranılmadığı sürece mubahtır.

Mesela bir zulümden ötürü kâfir nizamın polisini çağırmak ve ona şikâyette bulunmak tehaküm değildir. Yukarıda tarifi geçtiği gibi tehaküm bir husumeti, anlaşmazlığı veya zulmü gidermesi için belirli bir yerden *(bizim mevzumuzda beşeri mahkemeden)* hüküm *(karar)* istemektir.

Bizim misalimizde mağdur kişi polisten bir karar istemiyor sadece uğradığı zulmü ve failini şikâyet ediyor. Bu tehaküm değildir. Lakin bunun akabinde mağdur olan kişi ona zulüm etmiş olana karşı ilgili mahkemede dava açsa tehaküm olur. İlki caizdir lakin ikincisi caiz değildir.

Türkiye'de bu bahsin tatbiki benim araştırmadığım bir şeydir. Bu bağlamda hangi davranışlar tehaküme girer ve hangileri girmez, bu ciddi bir araştırmaya muhtaçtır. Hocalarım ve ilim talebesi kardeşlerim beşeri hukuk okumuş veya okuyan kardeşlerimle beraber bu hususta gayret gösterip nelerin tehaküme girdiğini ve girmediğini araştırıp Müslümanları bildirmeleri büyük bir hizmet olur.

İkincisi: Şeri hakikatiyle tehaküm olmayan lakin halk ağzında dava açmak olarak tabir edilen davranışlar olabilir. Mesela bir resmi işlem hakikatte sadece bir belgeyi bir resmi makama ibraz etmekten ibaret ise veya bir resmi

makama başvurmaktan ibaret ise o zaman buna tehaküm denilmez ve binaen aleyh tehakümle alakalı hükümler de icra edilmez. Yani mesela kanunen sabit olan bir hakkın alınabilmesi için ilgili resmi makama gidip başvuruda bulunmak tağuta muhakeme olmak hükmüne dâhil değildir. Ama bunlar halk ağzında dava açmak olarak tabir edildiği için Müslümanlar gereksiz yere haklarını zayi edebiliyorlar veya bu haklarını alan başka Müslümanları kötüleyebiliyorlar.

Bu vesileyle özellikle beşeri hukuk okumuş veya okuyan Müslümanlara seslenerek Türkiye'de yaşayan Müslümanların çokça ihtiyaç duydukları resmi evlilik, resmi boşanma, tazminat ve benzeri konuların beşeri hukukta mahiyetlerini incelemelerini ve ilim talebeleriyle paylaşmalarını rica ederim.

Hulasa:

Beşeri mahkemelere muhakeme olmak ikrah hali müstesna caiz değildir.

Kendi ihtiyarıyla beşeri mahkemelere hüküm için başvurmak küfürdür. Muayyen şahsa küfür hükmünün tenzil edilmesi için şartların oluşması ve manilerin kalkması muteberdir.

Kendi ihtiyarı olmadan, bilakis beşeri mahkemeleri inkâr ederek ve muhakemenin aslen caiz olmadığını ikrar ederek, çaresizlik ve acizlikten ötürü beşeri mahkemelere hüküm için başvurana küfür hükmünü tenzil etmeyiz. Çünkü birincisi istek dışı yapması ve ikincisi içinde bulunduğu acizlik durumu hükmün tenzil edilmesine manidir.

Aynısı bu hususta cevaza fetva veren âlimler ve bu âlimlerin fetvalarına binaen beşeri mahkemelere muhakeme olanlar için de söz konusudur. Çünkü yukarıda ihtisar ile izah etmeye çalıştığım gibi mevzuda asıl olan ayeti kerimede hüküm için muteber olan iradenin keyfiyetinde ayetin elfazından kaynaklanan ihtimaller vardır. Bu durum da meseleyi içtihada açmaktadır. Buna ilaveten beşeri mahkemelere muhakeme olmaya cevaz veren muasır rabbani âlimler de ancak zaruretten dolayı ve bu mahkemeleri inkâr etmekle ve aslen caiz olmadığını itikad ederek başvurmaya cevaz veriyorlar. Bu âlimler zaruret dairesini ikrah haddine kadar genişletmişlerdir. Bu görüş doğru olmasa da küfür de değildir. Dolayısıyla bu surette beşeri mahkemelere muhakeme olmaya cevaz veren âlimleri ve onların fetvasıyla muhakeme olanları bu sebepten ötürü tekfir etmek asla caiz değildir.

İki görüşü savunan rabbani ulema arasındaki görüş ayrılığını çok basit şöyle ifade etmek mümkündür: Cevaz vermeyenler beşeri mahkemelere muhakeme olmaya sadece ikrah halinde ruhsat vermişlerdir. Cevaz verenler ise ikrah ve

zaruret halinde ruhsat vermişlerdir. Bunun haricinde meseleye bakışlarında bir ihtilaf yoktur.

Mevzunun ayrıntılarını başka bir yazıya bırakarak bu kadarıyla yetiniyorum. Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamd etmektir.